

flodpärlmusslan

i Högvadsån

Flodpärlmusslan är fridlyst sedan 1994

flodpärlmusslor

Flodpärlmusslan är en fascinerande art som idag är starkt hotad. Därför behöver vi sätta in åtgärder för att rädda artens överlevnad.

Arbetet har även en större dimension - att skapa goda förhållanden för flodpärlmusslan innebär att så gott som alla andra arter i vattendraget gynnas. Flodpärlmusslan är en flaggskeppsart för naturvård i vattenmiljöer.

inventering av Högvadsån med tillflöden

Under 2011 och 2012 inventerades Högvadsån norr om länsgränsen mot Halland, samt de flesta biflöden, av Per Ingvarsson, Naturcentrum. Syftet med inventeringen var att se flodpärlmusslans utbredning och antal. Förutom inventeringen av musslor beskrivs i rapporten varje delsträckas förutsättningar som mussel- och öringvatten. Dessutom ges förslag på restaureringsåtgärder.

Med inventeringsresultatet som grund bedöms hela musselbeståndet i Högvadsån uppströms länsgränsen innehålla cirka 5000 musslor. De finns utmed en cirka fem kilometer lång sträcka, mellan Lilla Nabbasjön och Gumperedshöj.

De minsta musslorna som hittades under inventeringen var 36 respektive 43 millimeter. Den relativt låga medellängden av musslor samt att juvenila musslor hittades ges hopp om tillväxten i framtiden.

Potentialen för musslor och öring bedöms vara stor med flera fina biflöden. Stenhultaån och Mjöaån är exempel på biflöden med mycket stora värden som öringvatten och framtida musselåar. Andra värdefulla tillrinnande vattendrag är Kvarnasjöbäcken, Mossjöbäcken samt delar av Bäckbobäcken.

ekologi

En flodpärlmusslas livscykel och krav på sin miljö är mycket komplex och specifik. I ett vattendrag där vattenkvaliteten försämrats kan dock de äldre individerna leva kvar, men de kan inte föröka sig. Musslan kan bli omkring 200 år gammal.

Det är mycket som ska stämma för att en flodpärlmussla ska bli till. Flodpärlmusslan blir könsmogen vid 15-20 års ålder. I juli månad släpper hanarna ut sina spermier i vattnet, vilka honorna får i sig när de andas eller äter. På så sätt befruktas äggen, som utvecklas till så kallade glochidielarver.

Högvadsån rinner från Stora Hallången ut i Ätran och vidare genom Falkenberg på sin väg mot havet. Ån startar sin resa mot kusten ur skogsbackarna kring Överlida, genom den vackra sjön Stora Hallången. På sin färd söderut passerar den ett rikt och varierat landskap, mörka barrskogar, branta berg, öppna jordbrukslandskap och samhällen.

För flodpärlmusslans livscykel krävs förekomst av lax eller öring i vattendraget. När honan efter ungefär en månad stöter ut larverna måste de hitta till gälarna på en ung lax eller öring. Larven lever sedan på fiskens gälar i 9-10 månader innan de släpper och driver iväg med vattenströmmarna för att till slut, om de har tur, hamna på en lämplig botten. Endast en av 100 miljoner larver lyckas etablera sig som mussla.

En flodpärlmussla behöver ett kallt, syrerikt och näringsfattigt vattendrag. Det ska vara meandrande och med en variation av grus, stenar och block på botten. Vattendraget ska vara kantat av lövträd som ger skugga. Löv som faller ner blir mat till bäckens insekter, och insekter som faller ner blir mat åt fiskarna. Fiskar som sedan ska vara värdjur åt flodpärlmusslans larver.

hot

Några av hoten mot flodpärlmusslan är gamla synder som vi nu måste försöka återställa. Under 1900-talet har de flesta vattendrag rätats, rensats och blivit utbyggda av vattenkraften.

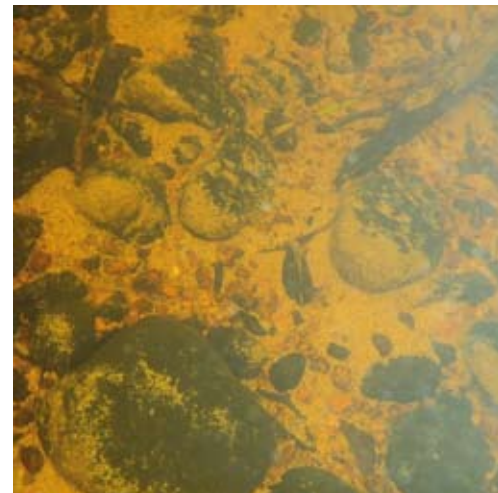
Idag är det skogs- och jordbruk som är de stora hoten mot flodpärlmusslorna och våra vatten-drag. Åkermark ända fram till vattnet leder till övergödning av vattnet och stor solinstrålning. Det-samma gäller när skogar avverkas utan att lämna en skyddszon mot vattnet. Vägtrummor är ett annat stort problem, om de ligger för högt blir det ett vandringshinder för fisk och andra småkryp i vattnet.

Hur kan vi hjälpa flodpärlmusslan?

Några enkla åtgärder är att lämna en skyddszon mot vattnet både i jordbruks-landskapet och i skogen. Skyddszonen bör främst bestå av lövträd. Att restaurera vattendrag är ganska enkelt att genomföra. De stenar och block som tidigare rensats ur ån ligger ofta vid sidan och kan då läggas tillbaka. *(Tillstånd från Länsstyrelsen behövs för all restaurering.)*

Ofta finns gamla vandringshinder kvar i åar och bäckar, det kan vara ålkistor, vägtrummor och rör eller gamla rester av minikraftverk. På några ställen har man grävt en ny och rakare sträckning för ån när den rätats, ibland kan man då leda tillbaka vattnet i den gamla åfåran. Genom att ta bort gamla ålkistor, lägga nya vägtrummor eller riva ut rester av minikraftverk gör man stor nytta för flodpärlmusslan och hela vattendragets ekologi.

Det finns även andra lösningar så kontakta kommunen eller Länsstyrelsen för vägledning när du vill restaurera ett vattendrag

vårda din bäck

- Gynna en kantzon av lövträd och undvik kalavverkning intill vattnet.
- Kontrollera att inga vandringshinder finns.
- Restaurera rensade och rätade vattendrag, tillstånd krävs.

Tänk på att ha alla tillstånd i ordning innan du börjar restaurera. För arbete med grus, block eller meandring i vattendraget kan du behöva tillstånd för vattenverksamhet från Länsstyrelsen. Du behöver dessutom tillstånd för att ens röra en mussla, vilket måste göras vid restaureringsarbeten, då alla musslor ska flyttas under arbetet. Bidrag finns att söka för restaurering av skogsbäckar.

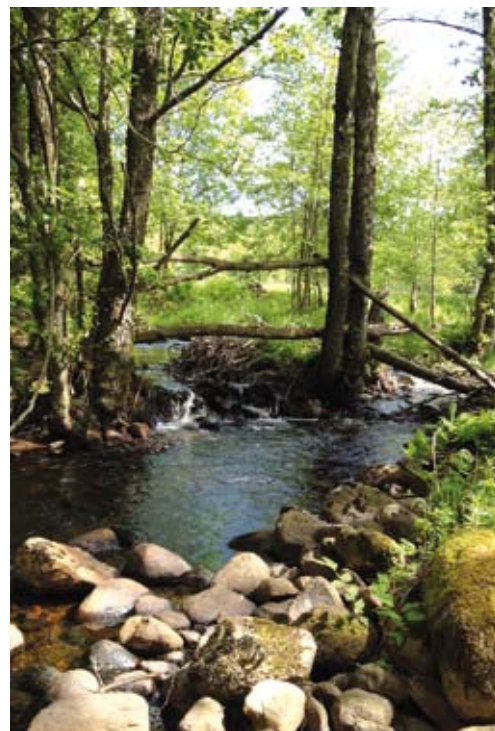
Det är inte tillåtet att

- ✓ gräva, muddra eller förändra vattnets väg utan tillstånd.
- ✓ plocka upp en flodpärlmussla utan tillstånd.

Kantzonens fyra gyllene funktioner

- Löv och småkryp som hamnar i vattnet blir mat för smådjur och fiskar
- Död ved som faller i vattnet skapar variation i vattendragets miljöer
- Kantzonen ger skugga som behåller en frisk, sval vattentemperatur
- Kantzonen fångar upp slam, tungmetaller med mera från intilliggande hyggen

En detaljerad rapport från inventeringen finns hos kommunen.

kontakt

Svenljunga kommun
Naturvårdshandläggare
Telefon vx 0325-180 00

vill du restaurera ditt vattendrag

Kommunens naturvårdshandläggare kan hjälpa dig med tips och råd, vägleda vid ansökan av tillstånd eller eventuella projektbidrag.